

Završna reč Slobodana Ružića, advokata Jelene i Radeta Ćuruvije, na suđenju za ubistvo Slavka Ćuruvije

On je najpre podržao završnu reč javnog tužioca i naveo da smatra da je u ovom postupku optužnica dokazana i očekuje osuđujuću presudu u odnosu na sve optužene.

„Svoju završnu reč koncipirao sam kao tri međusobno povezane celine, prva će se odnositi na društvene okolnosti koje su postojale u Srbiji u vreme ubistva, sa posebnim osvrtom na ekonomski, politički i medijski progon Slavka Ćuruvije, u drugoj ću govoriti o mehanizmu postupanja dela Službe državne bezbednosti koja je vršila ubistva političkih protivnika po nalogima Slobodana Miloševića, dok ću u trećoj dati analizu dokaza izvedenih na ovom glavnom pretresu koji pojedinačno i u međusobnoj vezi, kao i u vezi sa činjenicama na koje budem ukazao u ove prve dve celine, dokazuju da su optuženi izvršili krivično delo koje im se optužnicom stavlja na teret.

1.

Evo posle skoro dvadeset godina od ubistva Slavka Ćuruvije došli smo do kraja prvostepenog postupka. Bez obzira što je jedan od optuženih rekao da je jedva znao ko je Slavko Ćuruvija, istina je da su svi u Srbiji znali ko je on. Slavko Ćuruvija, osim što je bio izvanredan novinar, bio je i vlasnik i urednik medija koji su imali izuzetan značaj u borbi za demokratiju, ljudska prava i slobodno novinarstvo, i što je najvažnije, u borbi za istinu, pošto je kroz čitavu deceniju 90-tih godina jedinu istinu predstavljala ona pod znacima navoda "istina" koju su stvarali i emitovali državni mediji: RTS, dnevni listovi Politika, Politika Ekspres, Večernje novosti i ostali (da ih ovde ne nabrajam, prepoznaće se oni sami). Ova pod znacima navoda "istina" kreirana je od strane Slobodana Miloševića i njegovih sledbenika, da ne kažem satrapa. Čitavu deceniju, tačnije trinaest godina, od Osme sednice CK SK Srbije 1987. godine do Petog oktobra 2000. godine, građani su morali da trpe medijski teror državnih medija. U javnom medijskom prostoru Srbije stvarana je lažna slika o vođi, njegovoj genijalnosti i nepogrešivosti, izmišljeni su neprijatelji, i spoljni i unutrašnji, kukalo se nad nezasluženom satanizacijom srpskog naroda, a s druge strane, hvalilo se ekonomskim uspesima postignutim u teškim vremenima, uspešnoj borbi protiv kriminala i slično. Međutim, u stvarnosti su se odvijali krvavi ratovi u kojima Srbija navodno nije učestvovala, vršen je progon političkih neistomišljenika, stotine hiljada građana Srbije se odselilo, ili bolje da kažem, pobeglo je iz zemlje, građani Srbije bili su izloženi potpunoj ekonomskoj propasti, opljačkani su im penzioni fondovi, opljačkale su ih razne, od države podržane Dafine i Jezde, kriminal se udesetostručio. Sa jedne strane, namnožile su se kriminalne bande čiji članovi su se skoro svakodnevno ubijali po ulicama, a sa druge strane, što je bilo još mnogo opasnije, nastala je čitava kasta prebogatih ljudi koja se obogatila, što od pljačke imovine po bivšim jugoslovenskim republikama, što od ratnog profiterstva trgovinom oružjem, naftom, cigaretama, kao i pljačkom tzv. društvene imovine u Srbiji. Državna propaganda je iz godine u godinu evoluirala. Ona je od početka bila obojena prizemnom nacionalističkom retorikom i jeftinim petparačkim patriotizmom, da bi se vremenom pretvorila u otvoreno šovinstičku, sa izlivima najdublje mržnje prema svima koji drugačije misle. Nivo te državne propagande je, u vreme pre agresije NATO pakta na Srbiju i u toku njenog trajanja, poprimio oblik svojevrsnog ludila, objavljujane su najneverovatnije neistine, svako ko je bio protivnik apsurdne politike Slobodana Miloševića proglašavan je izdajnikom, neprijateljem i vređan je najtežim uvredama. Posebno su napadima i različitim oblicima progona bili izloženi opozicioni političari, a

odmah za njima novinari, i to, naravno, samo oni novinari koji su imali hrabrosti da stvari nazovu pravim imenom. Jedan od takvih novinara bio je i Slavko Ćuruvija.

Na žalost, sa rafalne paljbe državnih medija na kraju se prešlo na pravu rafalnu paljbu u kojoj su, u periodu od svega sedamnaest meseci ubijeni Slavko Ćuruvija, ubijena su četiri čoveka na Ibarskoj magistrali prilikom pokušaja atentata na Vuka Draškovića, ubijen je Ivan Stambolić, a još jednom je pokušano i ubistvo Vuka Draškovića u Budvi.

Dakle, kako je Slavko Ćuruvija od strane Slobodana Miloševića označen kao državni neprijatelj, a koji je na to, siguran sam, bio podstreknut ili makar posavetovan od svoje supruge Mirjane Marković, otpočeo je otvoreni progon protiv njega. U spisima predmeta postoje dokazi, a i u javnosti se sve o tome zna, šta su sve radili Slavku Ćuruviji dirigovani državni mediji, ali i dirigovani sudovi, koji su, primenjujući nakaradni i retrogradni Zakon o informisanju, ekonomski uništavali Slavka Ćuruviju, izricane su mu drakonske kazne, čak i retroaktivno, plenjena je i njegova imovina, i imovina njegovih saradnika. Međutim, kako je Slavko Ćuruvija bio žilav protivnik, nisu uspjeli da ga ekonomski sasvim unište.

Videvši kakvu pogubnu politiku vodi Slobodan Milošević, Slavko Ćuruvija je počeo sve otvorenije i sve snažnije da se zalaže za rušenje njegovog režima, govorio je protiv Miloševića u Kongresu SAD u decembru 1998. godine, a u jednom telefonskom razgovoru, koji je bio prisluškivan, poverio se prijatelju da bi se možda kandidovao za predsednika Srbije. Osim toga, u poslednjem susretu sa Mirjanom Marković, sa kojom je imao relativno redovnu komunikaciju, optužio je nju i njenog muža za diktaturu, rekavši joj da će oni zbog toga što rade pre ili kasnije biti na Terazijama.

Ubeđen sam da je zbog svega ovoga Slavko Ćuruvija potpisao sebi smrtnu presudu.

Na inicijativu kućnog prijatelja bračnog para Milošević, tadašnjeg direktora "Politike", Hadži Dragana Antića, po svedočenju Đorđa Martića, tadašnjeg glavnog urednika "Politike ekspres" dogovoreno je da se napiše tekst o onima koji podržavaju NATO bombardovanje, pa je takav zadatak dat novinaru tog lista Miroslavu Markoviću. Tekst sa naslovom "Ćuruvija dočekao bombe", koji naslov je, po sopstvenom priznanju, smislio Đorđe Martić, objavljen je 5. aprila 1999. godine, dakle, šest dana pre ubistva Slavka Ćuruvije, a tekst je iste večeri prenet i u Drugom dnevniku RTS-a. Naravno da saslušani svedoci nisu želeli to da potvrde, ali životno je i logično da je Hadži Dragan Antić preneo Đorđu Martiću nalog koji je dobio od Slobodana Miloševića i Mirjane Marković.

Objavljivanje ovog teksta je bila očigledna medijska priprema ovog ubistva, što je postala matrica i za druga politička ubistva koja su usledila, a koji metod je kulminirao u slučaju ubistva premijera Zorana Đinđića.

2.

U nastavku ću govoriti o mehanizmu postupanja dela Službe državne bezbednosti koja je vršila ubistva političkih protivnika po nalogima Slobodana Miloševića.

Na ovom glavnom pretresu optuženi su vrlo često postavljali pitanja svedocima koji su dolazili iz SDB da li ste ikad dobili nalog da izvršite neko krivično delo. Ovo je bilo retoričko pitanje, pošto se unapred znalo da će odgovor biti da niko u Službi nikada nije dobio takav nalog, a posebno ne nalog da se izvrši ubistvo ili u njemu saučestvuje.

Naravno da niko normalan ne bi na sudu priznao tako nešto, i naravno da u zakonskim propisima kojim se uređuju nadležnosti SDB nije propisano da Služba ima ovlašćenje nekoga da ubije.

Međutim, takav propis ne postoji ni za jednu obaveštajnu službu na svetu, a opet, notorna je istina da sve službe sveta ubijaju ljude. Ubijala ih je, naravno, i naša služba.

Posle Drugog svetskog rata to su radili sami pripadnici službe koja se tada skoro pa poetično zvala Odeljenje za zaštitu naroda, ili skraćeno OZNA. U kasnijim decenijama ubistva su vršili razni kriminalci, pripadnici podzemlja, koji su angažovani od strane DB-a, najčešće radi likvidacije pripadnika četničke i ustaške emigracije.

U periodu koji nas ovde zanima, SDB ima naoružanu formaciju u liku Jedinice za specijalne operacije, čiji pripadnici neposredno vrše likvidaciju objekta, dok civilni deo Službe radi raznovrsne poslove koji su u funkciji organizacije ubistva, pripremnih radnji, logističke podrške pre i posle ubistva, legendiranje zločina i čitav niz drugih radnji u funkciji sprečavanja otkrivanja kako učinilaca, tako i nalogodavaca ubistva.

Iza ubistva Slavka Ćuruvije stoji SDB, ukazaću na zajedničke karakteristike, odnosno jedan obrazac zločina koji postoji kod njegovog ubistva izvršenog 11. aprila 1999. godine, zločina na Ibarskoj magistrali izvršenog 3. oktobra 1999. godine i ubistva Ivana Stambolića 25. avgusta 2000. godine, a važno je analizirati i pokušaj atentata na Vuka Draškovića u Budvi 15. juna 2000. godine. Dakle, sve ovo, kao što već rekoh, dogodilo se u periodu od svega sedamnaest meseci.

Šta je zajedničko svim ovim događajima?

1. Zajedničke osobine žrtve – žrtve zločina su politički protivnici ili “neprijatelji” Službe, Služba žrtve tretira kao državne neprijatelje, iako se u suštini ne radi o zaštiti države, već o zaštiti vrlo jasnog individualnog interesa Slobodana Miloševića, njegove porodice i svih onih koji imaju nekakvu korist od svoje “ljubavi” prema Miloševiću, dakle, lični interes Miloševića ukršten je sa sopstvenim interesom koji svaki pripadnik Službe koji u ovim zločinima učestvuje ima – bilo da se radi o napredovanju u karijeri, bilo da je u pitanju veliki materijalni interes, ili i jedno i drugo.

2. Isti nalogodavac. Nalogodavac svih ovih zločina bio je Slobodan Milošević. To je u jednom od krivičnih predmeta vođenih u vezi ovih zločina, a to je predmet povodom ubistva Stambolića, i pravnosnažno utvrđeno. Da je i u ostalim slučajevima isti čovek nalogodavac najlakše se utvrđuje ako postavite sebi dva pitanja: prvo, ko je beneficijar ovih zločina, odn. ko je jedini ko ima koristi od smrti Ćuruvije, Draškovića i Stambolića, ko je jedini njihov zajednički imenitelj, i drugo, ko je taj ko u ovim konkretnim slučajevima jedini ima mogućnost da angažuje sve potrebne državne resurse za izvršenje ubistva – kad kažem resurse, mislim na pripadnike SDB, kako civilne, tako i pripadnike JSO, pripadnike Javne bezbednosti, pravosuđa, medija, i da ne nabrajam dalje? Jedini ko ima takvu moć je Slobodan Milošević, jedino on nikom ne polaže račune, sva vlast je apsolutno u njegovim rukama. Uveren sam da je podstrekač ili makar pomagač, u smislu davanja saveta, kod svih ovih zločina bila i njegova supruga Mirjana Marković. I Slavko Ćuruvija, i Vuk Drašković, i Ivan Stambolić su ljudi koji direktno ugrožavaju vlast Slobodana Miloševića. I Milošević i njegova supruga su više puta iskazali otvorenu netrpeljivost i mržnju prema Vuku Draškoviću i njegovoj supruzi, a radi se o čoveku koji je godinama bio najjači opozicioni političar i predsednik najveće opozicione stranke, Ivan Stambolić im je bio kum, nekadašnji predsednik Srbije i čovek koji je uveo Miloševića u

politiku, pa nisu mogli da podnesu činjenicu da bi on mogao biti taj ko će ih skinuti sa vlasti, i na kraju, Slavko Ćuruvija je ušao u otvoreni sukob sa Mirjanom Marković, predočivši joj da bi ona i njen muž mogli završiti obešeni na Terazijama, a sa tajnih mera su imali informaciju da Ćuruvija razmišlja o tome da se kandiduje za predsednika države.

3. Sve žrtve su bez izuzetka bili predmet obrade SDB. Radilo se o specifičnom obrađivanju, mimo zakonom i podzakonskim aktima ustanovljene procedure. Najčešće se radilo o nelegalnoj obradi, koja je uvijana u oblandu zakonitog postupanja, što je i za očekivati, pošto se radilo o obradama koje su završavane ubistvom ili pokušajem ubistva objekta.

4. Sve žrtve su u momentu ubistva ili pokušaja ubistva bile na merama Službe, najčešće pod merama tajnog praćenja i osmatranja, i tajne kontrole telefonskih razgovora. Ćuruviju je dan pre, i na dan ubistva, pratilo celo 9. odeljenje CRDB Beograd pod direktnim rukovodstvom Načelnika CRDB Beograd, ovde optuženog Radonjića, Draškovića je na Ibarskoj magistrali pratilo 37 operativaca Službe, optuženi Romić i svedok u ovom postupku Stevan Basta su kao "turisti" snimali Draškovićevu kuću u Budvi, dok je Franko Simatović, takođe svedok u ovom postupku, obučavao sekretarice iz Službe kako da izigravaju devojke agentima u Budvi, optuženi Marković je ubicama iz JSO koji su pokušali da ubiju Draškovića u Budvi obezbedio falsifikovane lične karte, dok je ubicama Stambolića pribavio list papira sa slikom i ličnim podacima Ivana Stambolića i tako dalje, i tako dalje.

5. Neposredni ubica dolazi iz redova JSO – kod ubistva Slavka Ćuruvije, to je optuženi Kurak, koji je rezervni pripadnik JSO, čovek koji je obučavao pripadnike JSO za pucanje iz oružja u pokretu, a koji je bio neposredni izvršilac ovog ubistva iz razloga zauzetosti redovnih pripadnika JSO u ratu na Kosovu, na Ibarskoj magistrali neposredni izvršilac je vozač kamiona Nenad Bujošević, pripadnik JSO, dok je Ivana Stambolića ubio pripadnik JSO Branko Berček, koji je pokušao da ubije i Vuka Draškovića u Budvi, uz učešće na različit način još brojnih pripadnika JSO, što sad neću precizirati pošto su njihova imena javnosti dobro poznata.

6. Postupanje SDB i drugih državnih organa nakon izvršenja – svaka od likvidacija karakteristična je i po tome što nakon zločina nadležno odeljenje Javne Bezbednosti, odn. Odeljenje za krvne i seksualne delikte ne vodi nikakvu istragu o ovim događajima, zatim, SDB nastavlja obradu nad mrtvim objektom, tako što nastavlja obaveštajni rad, kontrolišući članove porodice žrtava i bliske prijatelje radi sprečavanja eventualnog otkrivanja izvršioca, što je istovremeno i sadistički, i morbidno. Dakle, Služba to ne radi zbog dobijanja informacija o eventualnom izvršiocu, kako su u ovoj sudnici ustvrdili neki od učesnika u postupku. Na kraju, zajednička karakteristika u ovom delu koji se odnosi na postupanje Službe nakon izvršenja dela je i tzv. "legendiranje" zločina. U svim slučajevima plasira se u javnosti lažni izgovor ili lažni motiv, ili se legendira ime ubice. Pa se tako legendira da su Ćuruviju likvidirali crnogorski mafijaši zbog nekih dugova, ili da je ubistvo posledica neke ljubavne afere. Podmeću se imena raznih ubica – Luke Pejovića, Zoran Ristović Prika, Zoran Davidović Čanda i tako dalje, i tako dalje. Za Ivana Stambolića je proturana vest da je pobjegao negde sa neakvom ljubavnicom. Ovaj izgovor baziran je, naravno, na realnom očekivanju da njegov leš nikada neće biti otkriven. Ibarska magistrala legendirana je kao saobraćajna nesreća, i, na kraju, atentat u Budvi je u beogradskoj štampi obilato prikazivan kao izmišljotina i laž Vuka Draškovića.

7. Medijska satanizacija žrtava. U svakom od ovih slučajeva SDB preko svojih ljudi instaliranih u medijima stvara krajnje negativnu sliku o žrtvi, i to kako pre ubistva, tako i nakon njega. Pre ubistva to se radi zbog toga da se stvori takvo javno mnjenje da nikome ne bude žao što je objekat ubijen, a posle ubistva zbog toga da bi se izbegla bilo kakva istraga usmerena prema Službi, kao i da bi se dodatno satanizovao ubijeni.

8. Zajedničko svim ovim krivičnim delima je i prikrivanje ili uklanjanje dokaza. Kod svih postoji insuficijencija klasičnih dokaza u tom smislu što se istrage nakon ubistva praktično i ne vode. Javna bezbednost koja je nadležna za postupanje, izađe na lice mesta, odradi kriminalističko-tehnički deo posla i tu bude kraj istrage. Prave istrage počinju kasno, tek nakon promene vlasti 5. oktobra, i uz permanentnu opstrukciju hiberniranih kadrova bivše vlasti koji se i dalje nalaze u policiji i pravosuđu.

3.

Sad bih prešao na analizu dokaza izvedenih na ovom glavnom pretresu koji pojedinačno i u međusobnoj vezi, kao i u vezi sa činjenicama na koje sam ukazao u ove prve dve celine, dokazuju da su optuženi izvršili krivično delo koje im se optužnicom stavlja na teret.

U ovom krivičnom predmetu izuzetno je teško precizno utvrditi šta je ko od optuženih tačno radio i uradio u vezi sa izvršenjem ovog teškog krivičnog dela. Ubistvo je izvršeno pre skoro dvadeset godina. Dakle, dvadeset godina su ne samo ovi optuženi, već i ne mali broj njihovih kolega i saradnika imali mogućnost da rade na uništavanju ili skrivanju dokaza. Siguran sam da je još najmanje nekoliko pripadnika SDB, od kojih su neki bili pripadnici rukovodstva Službe, itekako imali saznanja o tome da se priprema ubistvo Slavka Ćuruvije, a neki od njih su sigurno imali i učešća što u pripremi ovog ubistva, što u kasnijem uništavanju ili skrivanju dokaza. Međutim, bez obzira na postojanje brojnih indicija, tužiocu je praktično bilo nemoguće da ih identifikuje. Kroz ovaj glavni pretres prodefilovalo je više desetina svedoka pripadnika Službe. Upadljivo je bilo kako su svi ili patili od amnezije, pa nisu mogli ničega da se sete, ili su umanjivali značaj onoga što su ranije izjavljivali u postupku, ili su čak govorili suprotno od ranije izjavljenog. Neki od njih su to radili zbog straha od optuženih i od onih pripadnika Službe, bivših i sadašnjih, koji podržavaju optužene, a koji su, naravno, na slobodi, neki zbog prećutne "omerte" koja važi među ogromnom većinom pripadnika SDB, neki su, da tako kažem, gledali svoja posla, a neki su se možda trudili da sakriju svoje sopstveno učešće u radnjama pre ili posle ubistva, a koje su imale karakteristike nekog oblika saučesništva.

Smatram da je i ovo sudsko veće odlukom da se iz spisa predmeta izdvoje izjave koje su radnici Službe dali Komisiji RDB koja je radila na razjašnjavanju svih okolnosti ubistva Slavka Ćuruvije u značajnoj meri doprinelo insuficijenciji dokaza. Bez obzira na činjenicu što je drugostepeni sud potvrdio ovu odluku, i dalje smatram da nema govora da se radi o izjavama koje se ne mogu koristiti u krivičnom postupku, pošto se, u konkretnom slučaju, nije radilo o prikupljanju obaveštenja od građana, već o službenoj radnji preduzetoj u okviru Službe od strane Komisije koju su činili najviši rukovodioci, a ta službena radnja je preduzeta prema službenim licima koja su u vreme ubistva preduzimali službene radnje u okviru delokruga svog rada. No, o ovome će najverovatnije u budućnosti suditi istorija, a ne sud.

Klupko za razjašnjenje ovog ubistva počelo je da se odmotava tek nakon što je u javnosti u novembru 2000. godine osvanuo dokument Službe pod nazivom "Dosije Ćuran".

Nervozna i ishitrena reakcija optuženog Markovića na pojavljivanje ovog dokumenta u novinama, kada je izjavio za dnevni list "Politika" da Slavko Ćuruvija nije bio predmet obrade Službe, jasno je pokazala da je onaj ko je plasirao ovaj originalni dokument u javnost pogodio u sam centar.

Na razne načine i tada kada je ovaj dokument osvanuo u novinama, a i kasnije, posebno snažno u toku ovog glavnog pretresa, osporavana je od strane optuženih autentičnost dokumenta "Ćuran". Optuženi su bezuspešno pokušali da fokus interesovanja prebace na potpuno nebitnu činjenicu, a to je kako je moguće da ovakav dokument iz Službe dospe u javnost, kao i ko je to učinio, pošto je takav akt pojedinca koji je to učinio po njima teško krivično delo, izdaja Službe i slično.

Slobodno mogu da kažem da to ne da nije teško krivično delo, već je akt čistog herojstva. Taj čovek ili ljudi koji su to učinili, i koji, naravno, čuvaju svoj identitet zbog bezbednosti, treba da dobiju odlikovanje, a ne da budu gonjeni za nekakvo krivično delo.

Kako god da se završi ovaj krivični postupak, osuđujućom ili oslobađajućom presudom, samo zahvaljujući hrabrosti onoga ko je plasirao "Dosije Ćuran" u javnost dokazalo se da iza ubistva Slavka Ćuruvije stoji SDB. Do tada se samo sumnjalo da Služba stoji iza ubistva, ali za to nije bilo opipljivih dokaza.

Pojavljivanje ovog dokumenta u javnosti zakotrljalo je grudvu snega niz brdo i ništa više nije moglo da je zaustavi, i pored silnih opstrukcija.

A šta je to što smo utvrdili iz tog dokumenta i iz drugih dokaza izvedenih na glavnom pretresu u vezi sa predmetnom tajnom pratnjom?

Utvrdili smo da je Slavko Ćuruvija praćen od strane 9-og odeljenja CRDB Beograd, tzv. pratećeg odeljenja, 10. i 11. aprila 1999. godine, da s tom aktivnošću nije bio upoznat svedok Predrag Gikić, koji je kao operativni radnik u okviru Službe bio zadužen za Slavka Ćuruviju, da je pratnja naložena sa krajnje sumnjivim zadatkom da se utvrdi nekakav kontakt, odn. veza Slavka Ćuruvije, da je tajna pratnja možda sprovedena formalno po propisima, ali atipično, dakle, na način kako se do tada nikada nije radila, da bi, nakon što je 10. aprila javljeno da je Slavko Ćuruvija ušao u svoj stan, optuženi Radonjić vikao na podređene zašto se češće nisu javljale tzv. promene, iako su one javljane onako kako je to bilo uobičajeno, a upravo nije bilo uobičajeno da se o pratnji redovno izveštava Načelnik CRDB Beograd, zatim, da je pratnja nastavljena sledećeg dana, da se tada javljalo mnogo češće, te da je prekinuta zbog navodnog utvrđivanja veze, odnosno kontakta koji je ostvario Ćuruvija, da bi posle svega par minuta od prekida pratnje Slavko Ćuruvija brutalno ubijen u haustoru pre ulaza u svoju zgradu.

Da je tajna pratnja zaista bila atipična, vrlo ubedljivo na ovom pretresu svedočili su bivši rukovodioci Službe u vreme ubistva Stevan Nikčević i Vladimir Nikolić, kao i dva bivša visoka rukovodica Službe Momir Radosavljević i Goran Petrović, kao i načelnik 9. odeljenja CRDB Beograd u vreme ubistva Dragan Pavić, posebno u svojoj izjavi datoj u prethodnom postupku, kao i nekoliko pripadnika 9. odeljenja koji su učestvovali u konkretnoj tajnoj pratnji, takođe, posebno u svojim izjavama u prethodnom postupku. Kasnije na glavnom pretresu ovi pripadnici pratećeg odeljenja su svoje izjave, pod uticajem "amnezije" ili nekih svojih ličnih razloga, pretpostavljam straha, ili ublažavali ili tvrdili da se ne sećaju, ili čak govorili suprotno, ali bitno je da je svako od njih rekao da ostaje kod svoje izjave date u prethodnom postupku.

Osim što je, po mom mišljenju, potpuno utvrđeno da je ova tajna pratnja bila atipična, postoji čitav niz pitanja na koja optuženi Radonjić nije dao odgovor, ili je sam izjavio da je preduzeo neke službene radnje koje odstupaju od uobičajenog postupanja.

Od optuženog Radonjića nismo dobili odgovor na pitanje na osnovu čijih saznanja je doneo odluku da se prati Čuruvija, s obzirom da nije postojao predlog operativnog radnika Gikića. Posle ubistva Čuruvije njegov dosije donosi mu lično Gikić, što je takođe neuobičajeno, pošto se u Službi striktno poštuje načelo subordinacije. Optuženi Radonjić objasnio je da je kad je govorio o tome da će se “možda primeniti i druga mera” mislio na vrbovanje. Međutim, vrbovanje nije mera već operativno postupanje. Ovaj optuženi nije objasnio ni da li je bilo predloga za druge mere, te ako ih je bilo ko ih je dao i zbog čega. Naravno da to nije objasnio, pošto takvog predloga nije ni bilo. Radonjić nije objasnio ni zašto je tražio vozilo od Pavića, a ne iz operative CRDB, što bi bilo logičnije, ako tražite za kolegu Romića vozilo koje treba da mu zameni navodno pokvareni automobil. Razlog zašto je tražio odmah vozilo od Pavića je taj što ta vozila nisu u evidenciji MUP-a, što ukazuje na posebne razloge zbog kojih je vozilo potrebno Romiću, a koji razlozi su očigledno bili u vezi sa izvršenjem ovog ubistva. Svedok Milovan Popivoda posvedočio je da je jedino njemu mogao da se obrati Romić ako mu treba drugi auto. Objasnio je na izričito pitanje Romića da nije praksa da se vozilo traži od Načelnika Službe, već svako mora da vozilo traži u svojoj službi. Optuženi Radonjić nije objasnio ni zašto nikada ništa nije rađeno prema tom licu, navodnoj vezi Čuruvije, nije nikada obavljena ni provera za to lice, nikad s tom vezom nije obavljen razgovor. Nije objasnio ni kako je znao da je baš to taj važni čovek, pa je dao nalog da se napusti Čuruvija.

U obrazlaganje dokaza koji potvrđuju navode optužnice pošao sam namerno ne od početka, već iz sredine, od predmetne tajne pratnje i dokumenta u javnosti poznatog kao “Dosije Čuran”, zbog toga što ova atipična tajna pratnja predstavlja temelj na koji treba nadograditi ostale dokaze.

Dokazi koji treba dovesti u vezu sa ovim centralnim dokazom jesu pre svega dokazi o telefonskoj komunikaciji drugo, treće i četvrtooptuženog, i dokazi o kretanju mobilnih telefona optuženih Kuraka i Romića po baznim stanicama, kao i svedočenja svedoka Milorada Ulemeka, kao i svedoka pripadnika zemunskog klana koji su saslušani u ovom postupku.

Ove dokaze treba ukrstiti sa izjavama koje su prilikom iznošenja svoje odbrane dali optuženi. Na osnovu ove analize može se utvrditi da je “pala” odbrana svakog od optuženih koji su ovde prisutni. U anglosaksonskom pravu činjenica da je optuženi koji se prijavio da svedoči u svojoj stvari nešto važno slagao, često je sasvim dovoljan razlog da bude oglašen krivim. Po našem pravu, optuženi, naravno, ima pravo i da ne govori istinu, pa kod svakog od njih treba izvršiti proveru navoda odbrane, i neophodno je opovrgnuti je drugim dokazima.

Ono što je, inače, primetno u odbrani svih optuženih jeste njeno konstantno dopunjavanje, što su oni činili, naravno, zbog upodobljavanja svoje prve izjave sa novim činjenicama koje su se pojavljivale u toku glavnog pretresa.

Još jedna pojava je bila konstanta u ponašanju optuženih. Sve vreme trajanja ovog glavnog pretresa oni su se trudili da nama, ostalim učesnicima u postupku, a posebno sudskom veću, tobože razjašnjavaju propise i pravila u postupanju radnika Službe. Ovo je bio vrlo zgodan način za manipulisanje činjenicama, pošto se svaka nejasnoća ili neravnina mogla ispraviti dodatnim “objašnjenjima” i “razjašnjenjima” koja su nam oni obilato davali. Ta “objašnjenja” su vrlo često saopštavana uz coktanje, kolutanje očima i sablažnjavanje kako, eto, mi ili sudsko veće nismo razumeli ovo ili ono.

Upravo zbog toga da bih izbegao zamku toga da budem optužen da nisam možda dobro razumeo nešto od procedure i propisa Službe i u dosadašnjem toku ove završe reči, i nadalje, trudim se samo da postavljam pitanja ili ukazujem na odgovore koji pokazuju da nešto što su optuženi radili je suprotno nekom od dokaza, ili su sami optuženi kontradiktorni, pošto jednom kažu jedno, a zatim nešto drugo, ili ukoliko je neko objašnjenje neživotno, ili nelogično.

Simptomatično je bilo i to da je u toku glavnog pretresa bila primetno nastojanje pojedinih optuženih da problematizuju ulogu svedoka Stevana Nikčevića, ukazujući da bi možda on mogao biti umešan u ovo ubistvo, a ne oni koji su optuženi. Ovo, naravno, nije slučajno, pošto se radi o čoveku koji je bio visoki funkcioner SDB, i koji je protiv optuženih, pre svega, Milana Radonjića, čiji je zamenik u vreme ubistva bio, izneo vrlo ozbiljne optužbe. Jasno je sada na kraju glavnog pretresa da je ovaj pokušaj prebacivanja odgovornosti na drugog propao.

Optuženi Radomir Marković negirao je da ima bilo kakve veze sa ubistvom Slavka Ćuruvije i da je sve što je izjavio svedok Milorad Ulemek u vezi sa tim neistina. Međutim, smatram da sud treba da prihvati izjavu svedoka Ulemeka u celosti, jer je logična i bez kontradikcija. U odnosu na ovaj dokaz odbrana se najviše fokusirala da dokaže da Ulemek nije mogao doleteti helikopterom u Beograd kod optuženog Markovića, jer je bila na snazi zabrana letenja itd. Međutim, smatram da svako ko pročita izjavu Ulemeka mora da konstatuje da je ona data ubedljivo, sa dosta detalja. Ja mu verujem da je tačno sve što je rekao, pa i to za letenje helikopterom. Ono što posebno daje težinu njegovom iskazu jeste odgovor na pitanje koji je motiv Ulemeka da tereti Markovića i ostale optužene, odn. još tačnije pitanje bi bilo kakvu korist on ima od toga da njih tereti? Jasno je da on nikakvu korist od toga nema, na izdržavanju je 40-godišnje kazne zatvora, i nije nakon davanja ove izjave dobio bilo kakve privilegije. On je, po mom mišljenju, želeo da olakša sebi teret ovih saznanja koji je nosio. Da je tačno sve što je rekao može se zaključiti iz toga kada se njegov iskaz dovede u vezu sa drugim dokazima, pre svega sa dokazima da su se optuženi Kurak i Romić u vreme ubistva nalazili u rejonu ubistva, što je utvrđeno na osnovu podataka o kretanju njihovih mobilnih telefona po baznim stanicama, da su tamo locirani i jedan dan pre ubistva, da su i 10. i 11. aprila 1999. godine bili u telefonskoj komunikaciji sa optuženim Radonjićem, kao i sa iskazima svedoka, pripadnika zemunskog klana, koji su potvrdili da su od Dušana Spasojevića dobili nalog da prate i likvidiraju Kuraka i Romića kao ubice Slavka Ćuruvije.

O slabostima odbrane optuženog Radonjića već sam se delimično izjasnio prilikom analize njegovog postupanja prilikom sprovođenja tajne pratnje pok. Ćuruvije. Objašnjenja koja on daje u vezi svog postupanja kritičnom prilikom u koliziji su sa brojnim dokazima, i to pre svega sa iskazima svedoka Stevana Nikčevića, Vladimira Nikolića, Gorana Petrovića, Momira Radosavljevića, Milovana Popivode, Dragana Pavića i mnogih drugih. Sad bih samo dodao da optuženi Radonjić negira i telefonsku komunikaciju sa optuženim Kurakom, iako u spisima predmeta postoji dokaz o toj komunikaciji. Normalno je da negira ovu komunikaciju, pošto u vreme ubistva Miroslav Kurak nije bio radnik Službe, pa bi optuženom bilo vrlo teško da objasni zašto bi Načelnik CRDB Beograd bio u komunikaciji sa nekim ko nije radnik Službe, nije mu ni prijatelj, te nema ni privatnih razloga zašto bi se sa njim čuo, a tek bi bilo teško da objasni zašto se čuo u vreme ubistva Ćuruvije, pri čemu se optuženi Kurak u vreme ubistva i dan pre ubistva nalazio u reonu ubistva.

Optuženi Romić nije uspeo do kraja glavnog pretresa da objasni šta će on u rejonu ubistva Slavka Ćuruvije. U svojoj prvoj izjavi naveo je da je na dan ubistva bio na poslu osam sati, i to na lokaciji u ul. Danice Marković na Voždovcu, a da je zatim u Borči bio na porodičnom ručku ili večeri povodom ćerkinog rođendana. Naknadno je pokušao da upodobi svoju odbranu ovoj činjenici gde mu je lociran mobilni telefon u vreme ubistva, pa je objasnio da je od kuće putovao na posao preko ulice Takovske, pa kneza Miloša i onda preko autoputa, te da, iako je to malo zaobilazno, to je radio da bi izbegao gužvu u saobraćaju. Na ovaj način želeo je da ukaže da ukoliko kolima prođe kroz Takovsku ulicu, može da se dogodi da mu neka od baznih stanica u rejonu mesta gde je ubijen Slavko Ćuruvija registruje telefon. Međutim, dana 10. aprila 1999. godine optuženi Romić je koristio mobilni telefon koji je registrovala Bazna stanica Hilendarska 2 u 14.19 časova, i u 15.27 časova, dakle, nije mogao sat vremena da prolazi pored ove bazne stanice, a plus je oba puta zvao baš Miroslava Kuraka. Dana 11. aprila, na dan ubistva, sa iste ove bazne stanice telefon optuženog Romića registrovan je u 16.38 časova (zvao Kuraka) i 16.39 časova (zvao Radonjića), a registrovala ga je i Bazna stanica Takovska 2 u 16.58 časova, što opet čini razliku od dvadeset minuta, čime se isključuje mogućnost da se radi o prolasku kolima optuženog dok ide prema poslu, a da ne kažemo da je svaki od ovih poziva upućen baš ljudima koji su ovde takođe u statusu optuženih. Neživotno je i objašnjenje o izbegavanju saobraćajne gužve. Naime, svako ko je živeo u Beogradu u vreme bombardovanja zna da tada, a posebno na početku bombardovanja (podsetiću, ubistvo je bilo svega osamnaest dana od početka agresije NATO pakta), dakle, svako zna da je za vreme bombardovanja saobraćaj u Beogradu bio minimalan. Kada ovome dodate činjenicu da su 10. i 11. april 1999. godine subota i nedelja, pa je nedelja još i Uskrs, nema govora o saobraćajnoj gužvi u gradu. Stoga, jedina logična trasa optuženog Romića od Borče gde živi do ul. Danice Marković (koja ulica se nalazi u blizini raskrsnice Ustaničke i ul. Vojislava Ilića) jeste preko Pančevačkog mosta, ulicom Mije Kovačevića, Ruzveltovom i Bulevarom kralja Aleksandra, pošto je to trasa koja je nekoliko kilometara kraća od ove koju nam nudi optuženi Romić, ta trasa je znatno duža i zaobilazna.

Optuženom Kuraku ne možemo da analiziramo odbranu pošto je u bekstvu sve vreme trajanja ovog postupka, ali smatram da svi dokazi koji su izvedeni na ovom glavnom pretresu, a pre svega njegova telefonska komunikacija u vreme ubistva, kretanje njegovog mobilnog telefona po baznim stanicama koje su u rejonu ubistva, kao neposredni dokazi, te svedočenja Milorada Ulemeka i pripadnika zemunskog klana kao posredni dokazi dokazuju njegovo učešće u ovom ubistvu. Osim toga, treba imati u vidu i činjenicu da je optuženi Miroslav Kurak ubijao i ranije, u javnosti je poznat njegov revolveraški obračun sa Vladanom Petrovićem, vlasnikom kafea "Regina" 1993. godine. Optuženi Kurak se već godinama nalazi u bekstvu u Africi. Pod nerazjašnjenim okolnostima, i pored postojanja međunarodne poternice produžavan mu je pasoš Srbije, što sugeriše da i dalje ima podršku i zaštitu nekog moćnog iz obaveštajnih struktura ove zemlje. To možemo zaključiti i iz činjenice da, iako je lociran na teritoriji jedne afričke zemlje, niko od nadležnih državnih organa nije preduzeo nijednu radnju u pravcu njegovog hapšenja.

Što se tiče osporavanja dokaza izvedenih po predlogu tužioca od strane odbrane, smatram da odbrana nije uspela da ospori one najvažnije, osim u delu koji se odnosi na izjave prikupljene od strane komisije SDB, a što smatram da su uspeali na osnovu pogrešne odluke ovog suda. Međutim, o tome sam se već izjasnio, pa neću ponavljati.

Dalje, fokus odbrane bio je da se ospori autentičnost dokumenta u javnosti nazvan "Dosije Ćuran", što im nije uspelo. Nisu im uspele ni najrazličitije sugestije sudu da je

ubistvo izvršio neko treći, a ne ovi ovde optuženi. Takvi pokušaji su išli čak dotle da se pokušavalo sa dokazivanjem da su Slavka Ćuruviju možda lišili života članovi njegovog obezbeđenja, ili da je u ubistvu učestvovao Zoran Davidović Ćanda, a samo na osnovu činjenice da se on u vreme ubistva zabavljao sa ćerkom inspektora koji je imao važnu ulogu u rasvetljavanju ovog krivičnog dela. Ne bih to posebno elaborirao, pošto smatram da su ti pokušaji bili providni, i bez ikakvih dokaza. Nije uspeo ni pokušaj odbrane da se iz spisa predmeta izdvoje najvažniji dokazi koji se odnose na telefonsku komunikaciju optuženih i kretanje njihovih mobilnih telefona po baznim stanicama.

Odbrana je pokušala i da iskoristi izjavu oštećene Branke Prpe, kao jedinog očevica ubistva, da bi dokazala da neposredni izvršilac nikako nije mogao biti optuženi Kurak. Smatram da je i to bilo neuspešno. Ono što je jedino moglo da se zaključi iz njene izjave jeste da ona nije mogla sa sigurnošću da izvrši prepoznavanje lica koje je videla kao neposrednog izvršioca, čak je izvesno da je od momenta ubistva do danas više puta dala delimično različite opise ubice, što, naravno, nije rezultat namere, već je protek vremena jedini i očigledni razlog za to. Silni pokušaji da se njena izjava upotrebi u korist optuženih najviše su se odnosili na utvrđivanje činjenice koliko je bila visoka osoba koja je kritičnom prilikom pucala u pok. Slavka Ćuruviju, pre svega zbog toga što je optuženi Kurak izrazito visok, a npr. pok. Luka Pejović je bio znatno niži od njega. Međutim, kod nespornih činjenica da je kritičnom prilikom ošt. Branka Prpa zadobila jak udarac u glavu, te da su joj prilikom pada pale i naočare, a radi se o osobi koja ima dioptriju 2.5, te da je osoba koja je pucala u pok. Ćuruviju leđima bila okrenuta ulici Lole Ribara odakle je dolazila svetlost, usled čega mu je lice bilo u senci, jasno je da je njena sposobnost da u situaciji koja se munjevito odigrala, uz postojanje najvišeg mogućeg stepena stresa, tako da se zaista od nje ne može očekivati da bude u stanju da prepozna lice neposrednog izvršioca ubistva.

Da zaključim.

Kako sam rekao i na početku, smatram da je tužilac u toku ovog postupka dokazao da je ovo teško ubistvo izvršeno u vreme, na mestu i na način kako je to opisano u optužnici.

Iako smatram da je od izuzetnog značaja za naše društvo da u ovom predmetu bude doneta osuđujuća presuda, postoji nešto što je mnogo značajnije od toga.

Nikada više u ovoj zemlji ne sme da se dogodi da se obaveštajna služba zloupotrebi na taj način da vrši politička ubistva zbog ličnog interesa ljudi koji su na vlasti, kao što je to učinjeno u slučajevima ovog ubistva, ubistva na Ibarskoj magistrali, ubistva Ivana Stambolića, a sve radi zaštite vlasti jednog čoveka i jedne žene, odnosno Slobodana Miloševića i Mirjane Marković.

Slavko Ćuruvija ubijen je samo zbog toga što se drznuo da se suprotstavi jednom zločinačkom režimu, i to tako što je preko svojih novina pokušavao da se bori za istinu i da ukazuje na katastrofalne posledice vladavine Slobodana Miloševića, koja vladavina je dovela do ogromnih ljudskih žrtava i nezapamćenog materijalnog razaranja čitave zemlje i njenog stanovništva. Streljali su ga u haustoru njegove zgrade oni koji su pristali da, umesto da obavljaju poslove bezbednosti za koje ih narod plaća, izvršavaju zločinačke naloge, čime su i sami postali zločinci.

Sve vreme dok sam pisao ovu završnu reč, i sada dok sam je čitao, osećao sam mučninu u stomaku zbog podsećanja na užasno vreme devedesetih godina prošlog veka koje

smo izdržali. Stalno mi je pred očima bila ona fotografija mrtvog Ćuruvije koji leži u lokvi krvi, verujem da su se tako osećali i neki od vas dok su ovo slušali.

Jedino što možemo jeste da od suda očekujemo pravdu za žrtve, i da se svi zajedno trudimo da se ovakvo zlo nikada više ne dogodi. Na žalost, siguran sam da kao društvo još uvek nismo izvukli pouke iz svega onoga što nam se desilo. Još uvek je u Srbiji prisutno relativizovanje zločina počinjenih u naše ime, pa i ovog strašnog ubistva poznatog beogradskog novinara“, naveo je Ružić.